

Sıra No 234

Türkiye Cümhuriyetile Lehistan Hükûmeti arasında münakit ikamek mukavelenamesinin tasdiki hakkında 1/235 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/285

11 - II - 1932

B. M. M Yüksek Reisliğine

Türkiye ile Lehistan arasında 29 ağustos 1931 tarihinde Ankarada imzalanan ikamet mukavelesinin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 31 - I - 1932 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyurulmasını rica ederim efendim.

*Başvekil
İsmet*

Esbabı mucibe lâyihası

Lehistan Cümhuriyetile Ankarada 29 ağustos 1931 tarihinde aktolunan ikamet mukavelesinin tasdikına dair kanun lâyihası Türkiye Büyük Millet Meclisinin tasdikına arz olunur.

Türkiye ve Lehistan tebaasının yekdiğeri ülkelerinde ikametleri şeraitini şimdiye kadar tanzim eden Lozanda münakit 24 temmuz 1923 tarihli ikamet mukavelesinin yerine kaim olmak üzere aktolunan işbu mukavele asrî hukuku düvel esasatı, mütekabiliyet kaidesi ve diğer hükûmetlerle yapılan mümasil mukaveleler ahkâmı dairesinde tanzim edilmiştir.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 15

Esas No. 1/235

26 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyetile Lehistan Hükûmeti arasında aktedilen ikamet mukavelenamesinin tasdiki hakkında Hariciye vekâletince hazırlanarak encümenimize havale edilmiş olan kanun lâyihası tetkik ve müzakere edildi.

Hükûmetin esbabı mucibe mazbatasındaki mütaleata iştirak eden encümenimiz işbu mukavelena-

me ile tasdikına ait kanun lâyihasını kabul etmiş ve Heyeti umumiyenin tasdikına arz edilmek üzere Yüksek Reislîge arzına karar vermiştir.

Hariciye E. Reisi Siirt	M. M.	Kâ.	Aza Manisa Yakup Kadri	Aza Kocaeli Süreyya	Aza Bolu Falih Rifki
Aza Elâziz Fazıl Ahmet	Aza Erzincan Saffet Ziya				

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ankarada 29 ağustos 1931 tarihinde imzalanan Türkiye - Lehistan ikamet mukavelesinin tasdikı hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Lehistan Cümhuriyeti arasında 29 ağustos 1931 tarihinde Ankarada imzalanan ikamet mukavelesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

31 - I - 1931

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V. V.	Mal. V.	Mf. V.	Na. V.
İsmet	Yusuf Kemal	Zekâi	Ş. Kaya	Ş. Kaya	M. Abdülhalik	Esat	Hilmi
İk. V.	S. İ. M. V. V.	G. İ. V.	Zr. V.				
M. Şeref	M. Abdülhalik	Ali Rana	Muhlis				

TÜRKİYE İLE LEHİSTAN ARASINDA İKAMET MUKAVELESİ

Bir taraftan,
Türkiye Reisiümhuru,
Diğer taraftan,
Lehistan Reisiümhuru,

İki memleket arasında iktisadi münasebetlerin inkişafı ve Türk tebaasının Lehistanda ve Leh tebaasının Türkiyede ikametleri şeraitinin tanzimi için Lozanda 23 temmuz 1923 tarihinde aktolunan ikamet mukavelesinin yerine bir yenisinin ikamesi faideli olacağı kanaatinde olduklarından bu maksatla murahhasları olarak,

Türkiye Reisiümhuru,
Milli Müdafaa Vekili Zekâi Beyi,
Lehistan Reisiümhuru,

Lehistanın Türkiyede fevkalâde murahhas ve büyük elçisi M. Kazimir Olsowskiyi tayin etmişleridir.

Müşarileyhima, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini yekdiğerine tebliğ eydikten sonra atideki ahkâm üzerinde mutabık kalmışlardır.

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaası, diğer tarafın ülkesinde orada meri veya meriyete konulacak kanunlar mahfuz kalmak kaydı ile yerleşmek, ikamet etmek, gitmek ve gelmek ve onu serbestçe terketmek haklarına malik olacaklardır.

Maamafih, şurası mukarrerdir ki yukarıdaki ahkâm, muhacereti kanunlarla tanzim hususunda Yüksek Âkit taraflardan her birine tanınan haklara hâlel getirmeyecektir.

Madde — 2

Yüksek Âkit tarafların, her biri, bilcümle ecebiler hakkında tatbik edilen kanun ve nizamlar dahilinde, ferdi tedbirlerle diğer taraf tebaasını ülkesi dahilinde ikamet ve yerleşmekte men veya memlekettten tebit hakkını muhafaza eyler.

Madde — 3

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaası diğerinin ülkesinde memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân, menkul veya gayrimenkul emval tasarrufu, iştirası, icarı, ve bunlardan her hangi bir suretle intifa hususunda en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden müstefit olacaklardır. Ancak şurası mukarrerdir ki bunlar yalnız, memleketin kanunları mucibince ecebiler tarafından ihrazı kabul edilen emvali ihraz edebileceklerdir.

Mezkûr tebaayı aynı zamanda memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân alelûmun emval ve eşyalarını serbestçe memlekettten çıkarmağa da müsaade edilecektir. Bu hususta en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaasına tahmil edilen tahdidat veya rüsumdan daha ziyade hiç bir tahdit veya resme tâbi olmayacaklardır.

Madde — 4

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaası diğerinin ülkesinde memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân ve memleket kanunu mucibince mahalli tebaaya hasredilmiş veya edilecek olanlardan maada her nevi sanat, ticaret, hîrfet ve mesleki iera edebileceklerdir.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaası diğerinin ülkesinde şahısları, malları ve her nevi sanat, ticaret, hîrfet ve meslekin ierası için her ne mahiyette olursa olsun mahalli tebaadan ciba-yet olunanlardan başka veya daha çok miktarda vergi, harç veya tekâlifi tediye ile mükellef olmayacaklardır. Bu vergi, harç veya tekâlifin kimin hesabına tahsil edildiği nazarı itibara alınmaz.

İşbu mukavele ahkâmı, hini hacette ecebilerin ikametine veya onların kaydü tescili merasimine müteallik rüsumun istifasına mâni olmayacaktır. Bu hususta en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi cari olacaktır.

Madde — 6

Merkezleri Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinde bulunan ve onun kanunları mucibince usulü dairesinde mevcudiyeti haiz olan hisse senedatlı ve sair ticarî şirketler - sınaî ve malî şirketler, sigorta ve nakliyat şirketleri de dahil olmak üzere - gayrimeşru bir gaye takip eylemedikleri takdirde, diğer tarafça da mevcudiyeti haiz tanınacaklardır.

Mezkûr şirketler, diğer memleketin meri bulunan veya meriyete konacak olan kanun ve nizamlarına tevfikân ve eğer o memleketin kanunu müsaade istihsali mecburiyetini vazediyorsa müsaadenin istihsalinden sonra o ülkede yerleşebilecekler, filiyaller, şubeler ve acentalar ihdas ve müddei veya müddeialehyh sıfatile mehakime müracaat edebileceklerdir.

Yüksek Âkit taraflardan birinin kanunları mucibince teşekkül etmiş olan mezkûr şirketlerin faaliyeti, diğerinin ülkesinde vaki olduğu takdirde, o memleketin kanun ve nizamlarına tâbi olacaktır. Bu faaliyeti noktasından en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketlerinden daha dun bir muamele görmeyeceklerdir. Emvallerinin kanunî ve adlî himayesi hususunda diğerinin ülkesinde millî şirketlere tatbik edilen muameleden müstefit olacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin şirketleri ve onların filiyalleri, şubeleri ve acentaları diğerinin ülkesinde vergi, harç veya teklif noktasından en ziyade müsaadeye mazhar milletin şirketlerine tahmil edilenden daha ziyade vergi, harç veya tekâlîfe tâbi tutulmıyacaklardır.

Şurası mukarrerdir ki mezkûr şirketler ruhsatname istihsaline ve eenebi şirketlerin tesciline müteallik harçları tediye ve kanunda musarrâh teminat akçesini tediye ile mükellef olacaklardır. Millî şirketler ile aynı şerait dahilinde ve aynı miktarda tekâlîfi harbiye ve vaziyetten başkasına tâbi olmayacaklardır.

Sermaye, varidat, kâr üzerine hesap edilen vergiler hususunda Yüksek Âkit taraflardan her biri diğerinin şirketlerini, vergilerin mahiyetine nazaran ancak kendi ülkesinde işlettiği sermaye hissesi, orada mutasarrıf olduğu emlak, temin ettiği kâr veya yaptığı iş nisbetinde vergi tediyesinden maadasile mükellef tutmıyacaktır.

Mezkûr şirketler, en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketleriyle aynı şerait dahilinde ve memleketin kanunlarına tevfikân her türlü menkul emvali ihraz edebileceklerdir. Şirketin faaliyeti için muktazi gayrimenkul emvalin üçüncü madde mucibince ihrazı hususunda da aynı muamele cari olacaktır. Bu takdirde gayrimenkul emval tasarrufunun şirketin esas gayesini teşkil etmemesi meşruttur.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaası, diğerinin ülkesinde gerek sulh ve gerek harp zamanında hiç bir askerî hizmet ifasına veya şahsî hizmeti askeriye yerine kaim olmak üzere aynen veya malen bir vergi tesviyesine tâbi tutulmıyacaktır.

Mahallî tebaa ile aynı şerait dahilinde ve müteakabil kanunlarda musarrâh tazminat mukabilinde gerek sulh ve gerek harp zamanında memleketin tebaasına tahmil edilen ve diğer taraf tebaasına tatbik edilecek olan tekâlîfi harbiye ve vaziyet muamelâtı müstesna olmak üzere diğer taraf tebaasından kanunlara tevfikân Hükûmetin veya onunidarî taksimatının nefine olarak ihdas edilmiş vergi veya rüsundan maada hiç bir teklif talep edilmeyecektir. Bu ahkâm bir tarafın diğer taraf ülkesinde bulunan şirketleri hakkında da tatbik edilecektir.

Bir taraftan tebaası diğerinin ülkesinde her hangi bir adlî, idarî veya beledi mecburî hizmetten, kanun diğer suretle hüküm vermemiş ise muaf olacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaa veya şirketlerine ait emval, diğerinin ülkesinde kanunen menfaati umumiyeden olduğu tanınan bir sebep olmadıkça ve mahallî kanun mucibince müesses usule tevfikân adilâne ve mütekaddim bir tazminat verilmedikçe istimlak edilmeyecek veya mezkûr tebaa muvakkaten bile bu emvalin intifaidan mahrum edilmeyecektir.

Madde — 8

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaası, diğerinin ülkesinde gerek iddiayı hak ve gerek haklarını müdafaa için memleketin kanunlarına riayet ederek kanunen müesses her derecede mahakime serbestçe müraعات edebilecektir. Bunlar her derecede mahakimde memleketin kanunlarıyla müsaadeyi haiz avukat veya her nevi vekilleri istihdam edebilecek ve bu hususatta mahallî tebaaya bahşedilmiş veya edilecek olan hukuk ve menafiden istifade edebileceklerdir.

Altın maddenin beşinci fıkrasında zikrolunan şirketler adlî hususatta tebaa ile aynı hukuktan müstefit olacaklardır.

Muhakeme masarifini müemmin kefalet akçesine, meceanî müzaheretî adliyyeye, kararların tatbikine ve adlî evrakın tebliğine müteallik mesail Yüksek Âkit taraflar arasında aktedilecek bir mukavele mahsusası ile halledilecektir.

Mezkûr mukavele aktedilineye kadar bu husus mahallî kavanin ile idare edilecektir.

Madde — 9

Versay muahedesinin 104 üncü maddesi ve Pariste Lehistan Cümhuriyeti ile Daңig serbest şehri arasında imzalanan mukavelenin 2 nci ve 6 nci maddeleri mucibince Daңig serbest şehrinin

hariçî işlerini idareyi taahhüt etmiş olan Lehistan Hükûmeti serbest şehrin bu mukavelede âkit taraf olduğunu ve ondan mütevellit hukuk ve vezaifi kabul ettiğini beyan hakkını muhafaza eyler.

Madde — 10

Yüksek Âkit taraflar, aralarında 23 temmuz 1923 tarihinde Lozanda imza edilmiş olan ikamet mukavelesinin, işbu mukavenenin meriyete girdiği günden itibaren hükümden sakıt olacağını tasdik eylerler.

Madde — 11

İşbu mukavele üç sene için aktedilmiştir.

Bu mukavele tasdik edilecek ve Varşovada tasdiknameler teati edildikten 30 gün sonra meriyet mevkiine girecektir.

İşbu mukavele, müddetinin hitamından on iki ay evvel feshedilmedikçe, zımnî muvafakat suretile temdit edilmiş addolunacaktır. Ancak bu takdirde her iki taraf on iki ay sonra mühleti hitam bulmak üzere her an mukaveleyi fesheylemek hakkını muhafaza eyler.

Yukarıda vazolunan ahkâmı tasdik etmek üzerezikrolunan ve imza salâhiyetini haiz olan murahhaslar bu muahedeyi imzalamışlar ve mühürleriyle mühürlemişlerdir.

Ankarada iki nüsha olarak 29 ağustos 1931 tarihinde tanzim edilmiştir.

İmza protokolü

Bu mukaveleni nımsası esnasında murahhaslar atideki ahkâm üzerinde mutabık kalmışlardır :

Munzam birinci madde

Birinci madde ahkâmı, Yüksek Âkit taraflardan birinin diğèrinin tebaası hakkında bu son memlekette eenebiler hakkında meri olan veya meriyete konulacak olan ahkâmı tatbika, bu hususta en ziyade müsaadeye mazhar millet earî olmak kaydile, mâni olamayacaktır.

Munzam dördüncü madde .

İleride Yüksek Âkit taraflardan biri bir üçüneü Devlet tebaasına kendi tebaasına hasrettiği meslek ve hırfetlerden birinin icrası hususunda bir imtiyaz bahşettiği takdirde bu imtiyaz - ferden bahşedilenler haniç olmak üzere - aynı zamanda ve bilâ talep diğèr taraf tebaasına da teşmil edilecektir.

En ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi, Yüksek Âkit tarafların biri tarafından, işbu mukavenenin imzasından evvel beynelmilel muahedat mucibince ihzar edilmiş olan hakların kendi tebaasına tanınması için iddia edilemeyecektir.

Yeni bir kanun her hangi bir meslek veya hırfeti mahalli tebaaya hasrettiği ve bu meslek veya hırfetin icrasında müktesep hukuku tanıdığı takdirde birinci fıkrada derpiş edilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi Yüksek Âkit taraflardan her birinin müktesep hukuku hususunda, ancak bu tebaa kanunda musarrah müddet zarfında ve şerait dahilinde mezkûr meslek ve hırfeti iera eyledikleri takdirde talep edilebilecektir.

Munzam altıncı madde

Altıncı maddenin ahkâmı ile, Yüksek Âkit taraflar Türkiyede faaliyette bulunan Leh şirketlerinin 30 teşrinisani 1330 (1914) tarihli Türk kanununun 15 inci maddesinin tatbikatından hariç tutmağı kastetmemişlerdir.

Merkezleri Lehistanda olan Leh bankalarının filiyal veya şubeleri yukarıki fıkranın şümulü dahilinde değildirler.

İşbu protokol ikamet mukavelesinin mütemmim cüzüdür. Bu mukavele ile beraber tasdik edilecek ve onunla aynı günde meriyet mevkiine girecektir.

Ankara 29 ağustos 1931